

JOHN STUART MILL

L'equilibri entre el jo i el
nosaltres

Figura clau del pensament liberal i de la filosofia moral del segle XIX, J.S. Mill reflexiona sobre com és possible construir una societat més justa i equilibrada sense renunciar ni a la llibertat individual ni al bé comú. La seva proposta filosòfica ens ofereix un criteri per orientar les decisions morals tot cercant l'equilibri entre la felicitat individual i la responsabilitat cap els altres.

CONTINGUT

Context biogràfic	2
Context històric i social.....	3
Context filosòfic.....	3
L'utilitarisme, la clau del l'Estat de Benestar	3
Què és l'Utilitarisme?	3
L'utilitarisme de John Stuart Mill.....	4
L'antropologia de J.S.Mill.....	5
L'utilitarisme (1861)	5
Anàlisi dels textos	5
Capítol 2: què és l'utilitarisme?	5
Capítol 4. De quina mena de prova és susceptible el principi d'utilitat	7
Glossari.....	9
Activitats.....	10
1. Qüestionari tipus test	10
Solucions	13
2. Qüestionari de resposta breu	13
Solució orientativa	13
3. Anàlisi d'un text	13
Solució orientativa	14

JOHN STUART MILL

(Londres 1806- Avinyó 1873)

“Les accions són bones o dolentes en la mesura que tendeixen a incrementar el benestar, o a produir el contrari del benestar. Per “benestar” s’entén el plaer i l’absència de dolor; per malestar, el dolor i la privació del plaer”

J. Stuart. MILL, *Utilitarisme*, I

La filosofia de J.S.Mill s’ha d’ubicar dins l’època central del segle XIX, un període marcat per la Revolució Industrial que va propiciar profundes transformacions socials, econòmiques i polítiques. L’aparició del proletariat, la concentració humana a les ciutats, l’expansió del capitalisme i l’augment de les desigualtats socials van generar nous conflictes i noves preguntes sobre la justícia, la llibertat i el progrés.

En un horitzó de confiança en el progrés tecnològic, científic i d’exaltació de la raó, juntament amb l’expansió dels ideals liberals i democràtics que amplien el dret al vot posen en qüestió l’autoritat religiosa, política i moral, es feia necessari preguntar-se quins nous valors ètics i morals poden orientar aquest progrés.

J.S.Mill buscarà aquestes respostes rebutjant les especulacions metafísiques i, des de la perspectiva de la tradició empírica britànica, posarà l’accent en l’experiència, les conseqüències i l’impacte real de les idees sobre la vida humana. La seva filosofia no pretén explicar *com és el món*, sinó oferir els criteris per saber com podem viure millor en ell.

Context biogràfic

John Stuart Mill va néixer a Londres el 1806 en el si d’una família profundament vinculada al pensament utilitarista. El seu pare, James Mill, col·laborador de J. Bentham i destacat filòsof, economista i activista polític, va dissenyar pel seu fill una rigorosa educació intel·lectual que el va convertir en un jove extraordinàriament brillant, però que als vint anys el va portar a una greu crisi personal. Aquesta crisi el va portar a replantejar-se el sentit d’una formació excessivament racional i la manca de reconeixement del valor dels sentiments i la imaginació en el desenvolupament de l’individu.

En aquesta transformació vital, Harriet Taylor –amb qui es va casar al 1851, després que ella quedés vídua– va tenir un paper destacat. Dona amb un gran valor intel·lectual i compromesa amb la defensa del dret de les dones i del sufragi femení, va influir profundament en el pensament de J.S. Mill, especialment en el seu suport al socialisme i a la igualtat de gènere, així com en la seva concepció més social del liberalisme.

Mentre treballava a la Companyia de les Índies Oriental, J.S. Mill va escriure les seves obres filosòfiques més importants: *Sobre la llibertat* (1859), *L'utilitarisme* (1861) i *La subjecció de les dones* (1869). També va ser membre del Parlament britànic on va defensar reformes democràtiques, la llibertat d’expressió i l’ampliació del vot a les dones.

John Stuart Mill va morir a Avinyó l’any 1873 deixant alguns escrits inèdits. La seva obra representa un dels fonaments del pensament modern sobre la llibertat individual, la justícia social, el benestar social, i continua sent un referent central de la filosofia política i moral contemporània.

Context històric i social

Mill va viure durant l'època victoriana a Anglaterra, una potència mundial amb una democràcia liberal consolidada, però alhora marcada per un fort puritanisme moral i per profundes desigualtats socials.

La filosofia de John Stuart Mill s'inscriu en la tradició de l'empirisme modern, que havia culminat amb David Hume (1711-1776), i rep també la influència del positivisme d'August Comte (1798-1857). Aquest defensava que el progrés i la millora de la societat podien assolir-se mitjançant la raó i la ciència, superant les explicacions religioses i metafísiques.

En l'àmbit polític, J.S. Mill va evolucionar des del liberalisme clàssic de John Locke (1632-1704) cap al radicalisme democràtic que proposava reformes per ampliar el dret a vot i democratitzar la societat britànica. Gràcies, en part, a la influència intel·lectual i feminista de la seva esposa, Harriet Taylor, Mill va defensar el sufragi femení quan era membre del Partit Liberal al Parlament.

Preocupat per les dures condicions laborals i de vida dels treballadors durant la Revolució Industrial i el capitalisme inicial, Mill es va interessar pel socialisme utòpic de Saint-Simón (1760-1825). Aquest interès el va portar reconèixer la necessitat de fer reformes no només polítiques, sinó també socials i econòmiques. Finalment, va defensar un liberalisme social que incorporava idees que anticipen els fonaments de l'Estat del Benestar.

Context filosòfic

La filosofia de J.S. Mill es pot entendre a partir d'una dimensió teòrica i una altre pràctica. Des de l'àmbit teòric, Mill forma part de la tradició empirista i sosté que el coneixement prové de l'experiència. Per tant, rebutja la idea de coneixement innat o principis absoluts *a priori* i defensa que la ciència avança mitjançant el mètode inductiu, és a dir, a partir de l'observació de casos particular es poden extreure lleis generals. Aquesta concepció el porta a tenir una visió de l'ésser humà com un ésser psicològic format per associacions d'idees, sentiments i experiències, dins del marc que s'anomena psicologisme associacionista.

En l'àmbit de la filosofia pràctica, Mill desenvolupa una ètica utilitarista, segons la qual les accions s'han de jutjar per les seves conseqüències sobre el benestar de les persones. Al mateix temps, defensa un liberalisme polític que posa la llibertat individual al centre de la vida social, però que no és indiferent a les desigualtats ni als problemes col·lectius. D'aquesta manera, la seva filosofia articula una reflexió moral sobre el bé i el mal amb una teoria política orientada a garantir la llibertat, la justícia i el progrés social.

L'UTILITARISME, LA CLAU DEL L'ESTAT DE BENESTAR

Què és l'Utilitarisme?

L'utilitarisme és una teoria filosòfica que es pot resumir en la idea: buscar el màxim benestar per al màxim nombre de persones. No és només una teoria moral, sinó una manera global d'entendre el coneixement, la societat i l'acció humana. Parteix de la idea que les accions no s'han de jutjar per les intencions o per normes abstractes, sinó per les seves conseqüències reals sobre la vida de les persones.

El seu principi central és: una acció és bona en la mesura que contribueix a augmentar la felicitat i a reduir el patiment del major nombre possible d'individus. Jeremy Bentham (1748–1832), fundador de l'utilitarisme, ho expressava així: “*Si hi ha d'haver dolor, que sigui per a pocs*”. Això significa que una acció és moralment correcta quan produeix un augment global del benestar, encara que no beneficiï tothom de la mateixa manera. Així, el criteri moral deixa de ser intern o subjectiu i esdevé públic, observable i susceptible de ser raonat.

L'utilitarisme sorgeix en el context del segle XIX, marcat per la Revolució Industrial, la transformació de les formes de treball, la concentració urbana i l'aparició del proletariat. L'expansió del capitalisme, el desenvolupament tecnològic i científic, així com la consolidació del liberalisme polític i de les idees democràtiques —com l'ampliació del sufragi— van generar nous problemes socials i noves exigències morals. Davant d'aquest escenari, l'utilitarisme es presenta com una proposta racional per orientar les decisions polítiques i socials cap a la millora efectiva de les condicions de vida.

Aquesta filosofia està vinculada a la burgesia i a la idea del progrés heretada de la Il·lustració. Considera el món com una realitat objectiva que pot ser coneguda, ordenada i transformada racionalment. Les persones no tenen valor pel que representen simbòlicament, sinó pel que fan i pel que experimenten. En paraules de Bentham, “*cadascú compta com a un, i ningú més que un*”, cosa que expressa el principi d'igualtat moral entre els individus. No obstant això, aquesta mateixa concepció ha estat criticada, per exemple per Karl Marx, com una justificació del liberalisme econòmic i de l'ordre burgès existent.

Malgrat aquestes crítiques, l'utilitarisme ha tingut un impacte polític considerable. Ha influït en la formulació de polítiques orientades al benestar social i ha estat una de les fonts intel·lectuals de l'Estat del Benestar, implementat als Estats Units durant la dècada de 1930 i a Europa occidental després de la Segona Guerra Mundial. També ha deixat empremta en les ideologies socialdemòcrates del segle XX, encara que sovint sense reconèixer explícitament aquest origen.

En conjunt, l'utilitarisme és una filosofia urbana, moderna i profundament democràtica, que posa l'èmfasi en els resultats concrets de les accions per sobre de les intencions o de les conviccions subjectives (o personals). Per això defensa que la realitat social s'ha d'ordenar, organitzar, educar i avaluar a partir de la pràctica i dels efectes reals de les decisions. En aquest sentit, ofereix un criteri moral orientat no a la puresa dels principis, sinó a la millora efectiva de la vida humana.

L'utilitarisme de John Stuart Mill

John Stuart Mill, seguidor i al mateix temps reformador de l'utilitarisme de J. Bentham, va haver de defensar aquesta filosofia davant d'una societat moralment molt estricta que la criticava pel seu fonament hedonista. Com ja s'ha dit anteriorment, l'utilitarisme defineix la felicitat com la recerca del plaer i l'evitació del dolor, però no en un sentit banal o trivial del terme, sinó com una teoria racional orientada al benestar humà.

Bentham havia formulat un criteri general, el *principi d'utilitat*, basat en idees empiristes. Segons aquest principi, una acció és bona si contribueix a maximitzar la felicitat del major nombre possibles de persones. Aquest criteri s'hauria d'aplicar tant a les accions individuals com a les lleis, les institucions i les polítiques públiques. Bentham considerava que el plaer i el dolor són experiències mesurables segons la seva intensitat, durada, certesa, proximitat, fecunditat, puresa i extensió, i que mitjançant un càlcul hedonista es poden comparar les conseqüències de les accions per determinar-ne el valor moral, sempre partint del principi que totes les persones compten igual.

Malgrat que Bentham defensava l'utilitarisme com una eina objectiva i basada en fets observables, aquesta teoria va ser sovint criticada com una "moral de porcs", reduïda a la recerca de plaers baixos i materials.

Per respondre a aquestes crítiques, Mill va reformular la teoria utilitarista a partir d'una reflexió més profunda sobre què és l'ésser humà i quin significa té l'expressió *viure bé*. Això significa que la seva teoria moral està unida a una concepció antropològica.

L'ANTROPOLOGIA DE J.S.MILL

La concepció que té J.S.Mill sobre l'ésser humà és la fusió de dos corrents del pensament modern: per una banda recull els ideals de la Il·lustració –raó, progrés i perfeccionament personal– i, per l'altra, els plantejaments del Romanticisme com ara la individualitat, l'originalitat i el valor dels sentiments.

Per J.S.Mill el que ens fa pròpiament humà són les facultats superiors, com la capacitat de pensar, reflexionar, crear i sentir profundament. Aquestes facultats permeten assolir una felicitat genuïna-humana, no reduïble al simple plaer físic, i fonamenten el seu utilitarisme en una concepció eudemonista de la *vida bona*.

Per tal que aquest desenvolupament sigui possible, la llibertat és una condició essencial. Cada individu ha de poder definir el seu propi camí vital i desenvolupar la seva individualitat. Tanmateix, Mill és conscient que les desigualtats socials i econòmiques limiten aquesta possibilitat per a moltes persones. Per això defensa la necessitat de reformes polítiques, socials i econòmiques que garanteixin unes condicions de vida mínimes i una igualtat real d'oportunitats, en el marc del que ell anomena un *liberalisme social*.

En aquest context, Mill no abandona l'utilitarisme, sinó que el refunda i el concreta per integrar-lo en una concepció més profunda de l'ésser humà, de la llibertat i de la justícia social, i aplicar-lo de manera coherent als àmbits de l'ètica, la política i la vida col·lectiva.

L'UTILITARISME (1861)

Anàlisi dels textos

CAPÍTOL 2: QUÈ ÉS L'UTILITARISME?

En aquest capítol, John Stuart Mill té com a objectiu defensar *l'utilitarisme* de les crítiques que el presenten com una moral superficial, materialista i indigna de l'ésser humà. Vol mostrar que no es tracta d'una simple teoria del plaer, sinó d'una proposta moral exigent, racional i profundament humana.

Mill defineix el *principi fonamental de l'utilitarisme* afirmant que una acció és bona en la mesura que tendeix a augmentar la felicitat i a disminuir el patiment del major nombre de persones. La felicitat és entesa com el plaer i l'absència de dolor, i la infelicitat com el dolor i la privació del plaer. Això vol dir que el criteri moral no és la intenció de de qui actua ni l'acceptació d'una norma abstracta, sinó les conseqüències reals de les accions sobre el benestar de les persones afectades. L'utilitarisme és, per tant, una ètica conseqüencialista: una acció serà bona o dolenta segons les conseqüències.

Mill distingeix entre la intenció de l'acció —allò que la persona vol fer efectivament—, que és el que determina el seu valor moral, i el **motiu psicològic** —por, interès, compassió o costum—, que pot afectar la valoració del caràcter de la persona, però no la moralitat de l'acte.

Aquesta definició va provocar que l'*utilitarisme* fos considerat com una "*moral de porcs*", és a dir, una teoria que redueix la vida bona a la recerca de satisfaccions físiques i immediates. Davant aquesta acusació, Mill respon introduint una distinció fonamental entre diferents tipus de plaer. No tots els plaers tenen el mateix valor: hi ha plaers superiors, com els intel·lectuals, morals i estètics, i plaers inferiors, com els purament sensorials. Els primers són més valuosos perquè desenvolupen les facultats pròpiament humanes i permeten una forma de felicitat més rica i profunda.

Mill defensa que aquells que han experimentat ambdós tipus de plaer prefereixen els superiors, encara que comportin més esforç, més frustració o menys satisfacció immediata. Per això afirma que *és millor ser un Sòcrates insatisfet que un ignorant satisfet*: una vida conscient, reflexiva i exigent pot ser menys còmoda, però és més valuosa com a forma de vida humana.

La felicitat, segons Mill, no és un estat permanent d'eufòria, sinó una vida on predominen els plaers duradors i profunds sobre els dolors evitables. Inclou l'afecte, l'amistat, el pensament, l'activitat creativa, la participació social i el desenvolupament personal. És una felicitat possible, imperfecta, però realista, que depèn tant de les condicions socials com de l'educació i del cultiu de les capacitats individuals.

Sacrificar-se no és un ideal moral, sinó un mitjà excepcional justificat només quan contribueix al bé general. D'aquesta manera, Mill s'oposa tant a l'egoisme com a l'ascetisme moral.

L'*utilitarisme* exigeix imparcialitat: cadascú ha de comptar com un, i ningú més que un. Això implica que, des del punt de vista moral, qui actua ha de posar-se en la situació de tots els afectats per una acció i considerar el seu benestar de manera igualitària. En aquest sentit, Mill relaciona l'utilitarisme amb la regla d'or cristiana: estimar el proïsme com a un mateix significa tenir en compte el bé dels altres amb el mateix pes que el propi.

Això no vol dir que en cada acció s'hagi de fer un càlcul exhaustiu de totes les conseqüències. Per a Mill les accions morals quotidianes funcionen mitjançant regles generals i principis secundaris —com no mentir, no fer mal, complir les promeses— que resumeixen l'experiència acumulada de la humanitat sobre què tendeix a produir més felicitat. Només, i en situacions excepcionals, cal recórrer al principi d'utilitat de manera directa.

Per això, l'utilitarisme no exigeix un heroisme moral constant ni que cada acció es faci pensant en la humanitat sencera. La major part de les decisions morals afecten cercles propers —família, amistats, entorn immediat—, i només en situacions excepcionals cal apel·lar directament al principi d'utilitat general.

Finalment, Mill insisteix que l'utilitarisme no és una moral freda ni deshumanitzada. Té en compte els sentiments, les motivacions, les relacions humanes i les condicions socials que fan possible o impossible una vida bona. El seu objectiu no és maximitzar plaers abstractes, sinó fer possible una societat en què les persones puguin viure vides dignes, lliures i significatives.

CAPÍTOL 4. DE QUINA MENA DE PROVA ÉS SUSCEPTIBLE EL PRINCIPI D'UTILITAT

En aquest capítol, Mill vol respondre a una qüestió fonamental: es pot demostrar el principi d'utilitat? I, si és així, en quin sentit?

En primer lloc, John Stuart Mill donarà respostes a les qüestions sobre “els fins últims” i “els fins pràctics”. Per a ell, les preguntes sobre els “fins últims” no es poden respondre en sentit matemàtic o lògic del terme. No es poden demostrar com si fossin un teorema, perquè no deriven d'altres principis previs. Això no vol dir que no tinguin una fonamentació objectiva i racional: el seu fonament és empíric i psicològic, no deductiu.

Tanmateix, les preguntes sobre els “fins pràctics” no demanen una demostració formal, sinó una evidència del mateix tipus que es fa servir per justificar qualsevol fet de l'experiència. Així, de la mateixa manera que diem que una cosa és visible perquè la gent la veu, es pot afirmar que una cosa és desitjable perquè la gent la desitja. Aquest és el nucli del seu argument: *l'única prova possible que una cosa és desitjable és el fet que sigui efectivament desitjada*.

A partir d'aquí, Mill sosté que cada persona desitja la seva pròpia felicitat. Aquest és un fet psicològic observable. Per tant, la felicitat és un bé per a cada individu, i si és un bé per a cada un, també ho és per al conjunt de tots. D'aquesta manera, Mill conclou que la felicitat general és un bé i pot ser considerada un fi legítim de l'acció humana i, en conseqüència, un criteri de la moralitat.

En segon lloc, i donat que l'argument anterior pot semblar insuficient per demostrar que la felicitat és l'únic fi desitjable perquè les persones desitgen moltes altres coses, com ara la virtut, l'absència de vici, el coneixement, el poder, la fama, els diners. Mill explica que totes aquestes coses acaben sent desitjades perquè s'han associat amb el plaer o amb l'absència de dolor. Així, en un principi són mitjans per assolir la felicitat, però amb el temps poden esdevenir parts de la felicitat mateixa.

Això es veu clarament en l'exemple dels diners: en un principi, els diners no són desitjables per si mateixos, sinó com a mitjà per obtenir altres coses que proporcionen satisfacció. Però a través de l'hàbit i de l'associació psicològica, el desig de diners pot convertir-se en un fi en si mateix. En aquest cas, els diners passen de ser un instrument a ser un element integrat en la idea de felicitat de la persona. El mateix passa amb la fama, el poder o l'èxit.

Mill aplica aquest mateix raonament a la virtut. La virtut no és originàriament un fi natural, sinó un mitjà per promoure la felicitat general. Però pot arribar a ser estimada per ella mateixa, com una part de la felicitat de l'individu. Quan això passa, la persona no només actua virtuosament perquè això produeix bons resultats, sinó perquè estima la virtut com un bé en si mateix. Aquest fet psicològic no contradueix l'utilitarisme, sinó que el reforça, perquè mostra com els mitjans es poden integrar en el fi.

D'aquesta manera, Mill conclou que tot el que es desitja o és una part de la felicitat, o és un mitjà per assolir-la. No hi ha cap desig últim que no pugui ser reconduït, directament o indirectament, al plaer o a l'evitació del dolor. La felicitat no és una idea abstracta, sinó un conjunt concret d'elements —relacions, activitats, valors, hàbits— que constitueixen una vida desitjable.

En tercer lloc, Mill analitza la diferència entre desig i voluntat. Reconeix que les persones poden actuar per hàbit o per compromís moral fins i tot quan ja no senten un desig immediat pel que fan. Però això no invalida la teoria utilitarista, perquè la voluntat neix originàriament del desig i després

pot consolidar-se a través de l'hàbit. L'hàbit permet que les accions virtuoses es mantinguin estables, encara que el plaer associat no sigui sempre present de manera conscient.

Per això, educar moralment no vol dir simplement imposar normes, sinó associar la virtut amb el plaer i el vici amb el dolor, de manera que la persona acabi desitjant espontàniament allò que és bo i rebutjant allò que és dolent. Amb el temps, aquesta associació es transforma en hàbit, i el comportament virtuós esdevé estable i fiable.

En conclusió, el principi d'utilitat queda justificat: la felicitat és l'únic fi últim de l'acció humana, i promoure-la és el criteri amb què s'han de jutjar moralment les accions.

GLOSSARI

Acció moral: acció que pot ser jutjada com a bona o dolenta segons les seves conseqüències sobre el benestar de les persones afectades.

Antropologia filosòfica: concepció sobre què és l'ésser humà, quines capacitats té i què necessita per viure bé.

Arbitrari: allò que no està fonamentat en raons objectives ni criteris justificables, sinó que depèn del caprici o d'una decisió sense base racional.

Ascetisme: doctrina que valora el patiment i la renúncia com a béns en si mateixos. Mill el rebutja.

Associació psicològica: procés pel qual idees, objectes o accions s'uneixen mentalment amb el plaer o el dolor.

Autosacrifici: renúncia a la pròpia felicitat només justificable quan contribueix al bé general.

Bé: allò que és desitjable i que contribueix a la felicitat.

Bé comú: benestar del conjunt de la societat.

Capitalisme: sistema econòmic basat en la propietat privada dels mitjans de producció i en l'acumulació de capital.

Conseqüencialisme: teoria ètica segons la qual la bondat d'una acció depèn de les seves conseqüències.

Desig: tendència psicològica cap a allò que és percebut com a plaent o com a absència de dolor.

Demostració empírica: justificació basada en l'experiència observable, no en deduccions lògiques.

Dignitat humana: valor de l'ésser humà com a ésser capaç de raó, llibertat i desenvolupament moral.

Educació moral: procés mitjançant el qual s'associen la virtut amb el plaer i el vici amb el dolor.

Empirisme: doctrina segons la qual el coneixement prové de l'experiència.

Eudemonisme: teoria moral que situa la felicitat com a fi últim de la vida humana.

Felicitat: vida en què predominen els plaers duradors i profunds sobre els dolors evitables.

Fi últim: allò que és desitjat per si mateix i no com a mitjà per a una altra cosa.

Hàbit: disposició adquirida que estabilitza la conducta.

Hedonisme: doctrina que identifica el bé amb el plaer; mill el matisa qualitativament.

Igualtat moral: principi segons el qual totes les persones compten igual en el càlcul del benestar.

Imparcialitat: exigència de considerar el benestar de tots amb el mateix pes.

Inductivisme: mètode que extreu lleis generals a partir de casos particulars.

Liberalisme: doctrina política que defensa la llibertat individual i els drets civils.

Liberalisme social: liberalisme que incorpora reformes socials per garantir igualtat d'oportunitats.

Moral de porcs: crítica a l'utilitarisme com a reducció de la vida bona al plaer físic.

Patiment/dolor: allò que disminueix el benestar i ha de ser evitat moralment.

Plaers inferiors: plaers físics i immediats.

Plaers superiors: plaers intel·lectuals, morals i estètics.

Positivisme: doctrina que defensa la ciència com a via principal de coneixement.

Principi d'utilitat / major felicitat: criteri segons el qual una acció és bona si augmenta la felicitat del major nombre.

Principis secundaris: regles morals generals derivades de l'experiència.

Progrés: millora gradual de les condicions de vida mitjançant la raó, la ciència i les reformes.

Psicologisme associacionista: teoria que explica la ment com una xarxa d'associacions d'idees i sentiments.

Revolució industrial: procés de transformació econòmica basat en la mecanització i la producció fabril.

Utilitat: capacitat d'una acció per augmentar la felicitat o reduir el patiment.

Utilitarisme: teoria ètica conseqüencialista basada en el principi de la major felicitat.

Virtut: hàbit de voler i fer el bé; pot esdevenir part de la felicitat.

Voluntat: capacitat d'actuar de manera estable segons propòsits, més enllà del desig immediat.

ACTIVITATS

1. Qüestionari tipus test

1. Segons l'utilitarisme, una acció és moralment bona quan...
 - a) compleix una norma universal.
 - b) reflecteix una bona intenció.
 - c) augmenta la felicitat del major nombre de persones.
 - d) respecta l'autoritat moral.
2. L'utilitarisme és una ètica...
 - a) deontològica.
 - b) conseqüencialista.
 - c) formal.
 - d) intuïtiva.
3. Qui formula el principi d'utilitat?
 - a) John Locke
 - b) David Hume
 - c) Jeremy Bentham
 - d) Auguste Comte
4. Què entén Bentham per felicitat?
 - a) Virtut i saviesa
 - b) Plaer i absència de dolor
 - c) Harmonia amb la natura
 - d) Compliment del deure
5. Per què es critica l'utilitarisme com a "moral de porcs"?
 - a) Perquè rebutja la religió
 - b) Perquè nega la llibertat
 - c) Perquè redueix el bé al plaer físic
 - d) Perquè defensa el sacrifici
6. Com respon Mill a aquesta crítica?
 - a) Negant el plaer com a fi
 - b) Distingint entre plaers superiors i inferiors
 - c) Rebutjant Bentham
 - d) Proposant una moral del deure
7. Quin criteri distingeix els plaers superiors?
 - a) La seva durada
 - b) El nombre de persones que els experimenten
 - c) Que desenvolupen facultats humanes superiors
 - d) Que són més intensos

8. Què vol dir “és millor ser Sòcrates insatisfet que un ximple satisfet”?
 - a) Que la saviesa fa infeliç
 - b) Que el plaer no importa
 - c) Que la qualitat del plaer és més important que la quantitat
 - d) Que la ignorància és immoral
9. La felicitat segons Mill és...
 - a) Eufòria constant
 - b) Compliment del deure
 - c) Vida amb plaers duradors i pocs dolors evitables
 - d) Absència total de conflicte
10. Quan és legítim el sacrifici personal?
 - a) Sempre
 - b) Quan ho exigeix la norma
 - c) Quan augmenta la felicitat dels altres
 - d) Quan fa sentir moralment superior
11. L'utilitarisme exigeix...
 - a) Subjectivitat
 - b) Imparcialitat
 - c) Obediència
 - d) Tradició
12. “Cadascú compta com un i ningú més que un” expressa...
 - a) L'egoisme
 - b) La jerarquia social
 - c) La igualtat moral
 - d) El mèrit
13. Què són els principis secundaris?
 - a) Normes arbitràries
 - b) Regles morals derivades de l'experiència
 - c) Lleis religioses
 - d) Intuïcions personals
14. Quina funció tenen?
 - a) Substituir el principi d'utilitat
 - b) Evitar pensar moralment
 - c) Orientar l'acció quotidiana
 - d) Imposar autoritat
15. El capítol 4 tracta principalment de...
 - a) La política
 - b) La prova del principi d'utilitat
 - c) La llibertat d'expressió
 - d) La virtut
16. Què vol dir que una cosa és “desitjable”?
 - a) Que és moralment correcta
 - b) Que és lògica
 - c) Que és efectivament desitjada
 - d) Que és universal
17. Quin és l'argument central del capítol 4?
 - a) Tot allò que és visible existeix
 - b) Tot allò que es desitja és bo

- c) La felicitat és desitjada per tothom
 - d) La virtut és innata
18. Per què els diners poden esdevenir un fi?
- a) Perquè són útils sempre
 - b) Per associació psicològica
 - c) Per convenció social
 - d) Per tradició
19. La virtut pot esdevenir un fi quan...
- a) És imposada
 - b) És premiada
 - c) És estimada per ella mateixa
 - d) És útil econòmicament
20. Quina diferència hi ha entre desig i voluntat?
- a) Cap
 - b) La voluntat és més forta
 - c) La voluntat pot mantenir-se sense desig immediat
 - d) El desig és moral
21. Quin paper té l'hàbit?
- a) Eliminar el desig
 - b) Substituir la moral
 - c) Estabilitzar la conducta
 - d) Crear vici
22. L'educació moral serveix per...
- a) Imposar normes
 - b) Associar virtut amb plaer
 - c) Reprimir el desig
 - d) Eliminar el conflicte
23. El principi d'utilitat és...
- a) Arbitrari
 - b) Deductiu
 - c) Empíric
 - d) Revelat
24. Per què no és una prova lògica?
- a) Perquè és falsa
 - b) Perquè tracta de fets
 - c) Perquè tracta de fins últims
 - d) Perquè és subjectiva
25. Què vol dir que no és arbitrari?
- a) Que és obligatori
 - b) Que està imposat
 - c) Que té fonament empíric
 - d) Que és universal
26. L'utilitarisme és compatible amb la llibertat perquè...
- a) Tot és permès
 - b) El bé comú ho justifica tot
 - c) Respecta el desenvolupament individual
 - d) Elimina la responsabilitat

27. El liberalisme social de Mill implica...
- a) Estat mínim
 - b) No intervenció
 - c) Reformes per garantir igualtat d'oportunitats
 - d) Revolució violenta
28. La "tirania de la majoria" és...
- a) El poder del rei
 - b) L'opressió de la minoria per la majoria
 - c) L'autoritarisme religiós
 - d) L'individualisme extrem
29. L'utilitarisme és democràtic perquè...
- a) Tothom vota
 - b) Tothom és feliç
 - c) Tothom compta igual
 - d) No hi ha jerarquies
30. L'objectiu últim de l'utilitarisme és...
- a) El plaer individual
 - b) La virtut
 - c) La felicitat general
 - d) La llibertat absoluta

Solucions

1. c	11. b	21. c
2. b	12. c	22. b
3. c	13. b	23. c
4. b	14. c	24. c
5. c	15. b	25. c
6. b	16. c	26. c
7. c	17. c	27. c
8. c	18. b	28. b
9. c	19. c	29. c
10. c	20. c	30. c

2. Qüestionari de resposta breu

Respon de manera clara i sintètica (2–5 línies) les següents preguntes

1. Què és el principi d'utilitat?
2. Per què diem que l'utilitarisme és una ètica conseqüencialista?
3. Quina crítica s'expressa quan es parla de "moral de porcs"?
4. Com respon Mill a aquesta crítica?
5. Què són els plaers superiors? Posa'n un exemple.
6. Què vol dir que la qualitat del plaer és més important que la quantitat?
7. Com defineix Mill la felicitat?
8. Quan és legítim el sacrifici personal?
9. Què significa el principi d'imparcialitat?
10. Què són els principis secundaris i per a què serveixen?
11. Què entén Mill per "fi últim"?
12. En què consisteix la "prova" del principi d'utilitat del capítol 4?

13. Per què coses com els diners poden acabar sent desitjades per elles mateixes?
14. Quina diferència hi ha entre desig i voluntat?
15. En què es diferencia l'utilitarisme de Mill del de Bentham?

Solució orientativa

1. Criteri segons el qual una acció és bona si augmenta la felicitat i redueix el patiment del major nombre possible de persones.
2. Perquè jutja les accions segons les seves conseqüències, no segons intencions o normes fixes.
3. Que redueix la vida bona a la recerca de plaers baixos o purament físics.
4. Distingeix entre plaers superiors (intel·lectuals, morals) i inferiors (sensorials).
5. Plaers que desenvolupen facultats humanes superiors; per exemple, comprendre una idea, crear una obra, estimar profundament.
6. Que un plaer pot ser més valuós encara que sigui menys intens o menys freqüent.
7. Vida en què predominen els plaers duradors i profunds sobre els dolors evitables.
8. Quan serveix per augmentar la felicitat dels altres; no és un bé en si mateix.
9. Que el benestar de cada persona compta igual en el judici moral.
10. Regles morals generals derivades de l'experiència que orienten l'acció quotidiana.
11. Allò que és desitjat per si mateix i no només com a mitjà per a una altra cosa.
12. Que la felicitat és desitjable perquè és efectivament desitjada per les persones; és una justificació empírica, no deductiva.
13. Per associació psicològica: passen de ser mitjans a formar part de la felicitat.
14. El desig és una tendència immediata; la voluntat pot mantenir-se per hàbit o compromís encara que el desig no hi sigui.
15. Mill introdueix la qualitat dels plaers, una antropologia rica i una preocupació per la llibertat i la justícia social.

3. Anàlisi d'un text

Llegeix el següent text i respon les preguntes

“Les accions són bones en la mesura que tendeixen a augmentar la felicitat, i dolentes en la mesura que tendeixen a produir el contrari de la felicitat. Per felicitat s'entén el plaer i l'absència de dolor; per infelicitat, el dolor i la privació del plaer.”

J.S.Mill *L'utilitarisme. Cap 2*

1. Identifica el tema del text (1–2 línies).
2. Quina és la tesi que defensa Mill en aquest fragment?
3. Defineix els conceptes segon el sentit que tenen en el text: *felicitat*, *utilitat*.
4. Explica amb les teves paraules el contingut del fragment (6–8 línies).
5. Relaciona aquest text amb la teoria utilitarista de Mill (plaers superiors/inferiors, conseqüencialisme, imparcialitat, etc.).
6. Valora críticament aquesta concepció moral: pot justificar injustícies? Té límits?

Solució orientativa

1. **Tema:** el criteri moral segons el qual les accions són bones o dolentes en funció de les seves conseqüències sobre la felicitat.
2. **Tesi:** una acció és moralment bona si augmenta la felicitat (plaer i absència de dolor) i dolenta si produeix patiment.
3. **Conceptes**
 - Felicitat:* estat en què predominen els plaers duradors i l'absència de dolor.
 - Utilitat:* capacitat d'una acció per augmentar la felicitat o reduir el patiment.
4. **Explicació:** Mill afirma que el valor moral d'una acció no depèn de la intenció ni de normes abstractes, sinó de les conseqüències que té sobre el benestar de les persones. La felicitat és definida com el plaer i l'absència de dolor, i la infelicitat com el contrari. Així, el criteri moral és empíric i conseqüencialista: cal observar els efectes reals de les accions per jutjar-les moralment.
5. **Relació:** aquest fragment expressa el principi d'utilitat, nucli de l'ètica de Mill. Es complementa amb la distinció entre plaers superiors i inferiors, amb el principi d'imparcialitat i amb l'ús de principis secundaris per orientar l'acció quotidiana.
6. **Valoració crítica:** es pot criticar que l'utilitarisme podria justificar sacrificar minories pel bé de la majoria, tot i que Mill intenta evitar-ho amb la defensa de la llibertat individual i de drets bàsics.